

راهکارها و چالشهای گردشگری کشاورزی در فقرزدایی و ارتقای توسعه پایدار در

جوامع روستایی

لیلا کارپیشه^{۱*}، مهدی علی یاری^۲

۱- گروه کشاورزی، واحد پارس آبادمغان، دانشگاه آزاد اسلامی، پارس آبادمغان، ایران

۲- مدیر ترویج و توسعه کارآفرینی جهاد دانشگاهی، تهران، ایران و دانشجوی دکتری کارآفرینی دانشگاه تهران،

ایران

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۹/۰۶

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۶/۲۶

چکیده

این مقاله نقش گردشگری کشاورزی را در کاهش فقر و توسعه پایدار جوامع روستایی بررسی می‌کند. گردشگری کشاورزی پتانسیل بالایی برای ایجاد فرصت‌های اقتصادی، حفظ فرهنگ محلی و تقویت انسجام اجتماعی دارد. با این حال، چالش‌هایی مانند زیرساخت‌های ناکافی، کمبود آموزش، و رقابت با دیگر بخش‌های گردشگری نیز وجود دارد. مطالعات نشان می‌دهد که موفقیت در این زمینه نیازمند مشارکت فعال جامعه محلی، برنامه‌های آموزشی جامع، و همکاری موثر بین دولت، بخش خصوصی و جوامع روستایی است. مدیریت پایدار منابع طبیعی و تنوع‌بخشی به فعالیت‌های گردشگری برای کاهش وابستگی به فصول خاص و افزایش درآمد در طول سال ضروری است. مقاله به ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی گردشگری کشاورزی می‌پردازد و بر اهمیت توجه به اثرات بالقوه منفی آن بر جوامع محلی و محیط زیست تاکید می‌کند. برنامه‌های آموزشی برای کشاورزان و ساکنان محلی در زمینه مدیریت گردشگری، بازاریابی و خدمات مشتری، کلیدی برای ارتقاء کیفیت خدمات و بهبود تجربه گردشگران است. همکاری بین بخش‌های مختلف برای بهبود هماهنگی و اجرای پروژه‌ها ضروری است. تنوع‌بخشی به فعالیت‌ها، مانند ایجاد اقامتگاه‌های بوم‌گردی و برگزاری کارگاه‌های صنایع دستی، می‌تواند جذابیت منطقه را افزایش داده و درآمد را در طول سال تثبیت کند. در نهایت، مقاله به سیاست‌گذاران، مجریان و پژوهشگران در استفاده از گردشگری کشاورزی به عنوان ابزاری برای بهبود معیشت روستایی و ترویج شیوه‌های پایدار کمک می‌کند.

کلمات کلیدی: گردشگری کشاورزی، فقرزدایی، توسعه پایدار، جوامع روستایی، مشارکت جامعه

مقدمه

گردشگری کشاورزی به عنوان یک راهبرد مهم برای فقرزدایی و ارتقای توسعه پایدار در جوامع روستایی پدیدار شده است. این نوع گردشگری نه تنها منبع درآمد جایگزینی برای جمعیت روستایی فراهم می‌کند، بلکه تعامل جامعه و پایداری زیست‌محیطی را نیز تقویت می‌کند. ادغام گردشگری کشاورزی در راهبردهای توسعه روستایی می‌تواند مزایای چند جانبه‌ای از جمله تنوع اقتصادی، حفظ فرهنگ محلی و بهبود روش‌های کشاورزی را به همراه داشته باشد.

یکی از مزایای اصلی گردشگری کشاورزی، پتانسیل آن برای فقرزدایی در مناطق روستایی است. با جذب گردشگران شهری که به دنبال تجربیات اصیل هستند، گردشگری کشاورزی جریان‌های درآمدی جدیدی برای کشاورزان و کارآفرینان روستایی ایجاد می‌کند. گردشگری کشاورزی می‌تواند به عنوان منبع درآمد حیاتی عمل کند و به اهداف توسعه پایدار، به ویژه در زمینه فقرزدایی، کمک کند (Yusuf, 2023). این موضوع توسط توگایموردوف و همکاران تأیید شده است که نشان می‌دهند گردشگری کشاورزی می‌تواند با استفاده از منابع موجود و ایجاد فضاهای ارتباطی جدید در مناطق روستایی، اقتصادهای محلی را تحریک کند (Togaymurodov et al., 2023). علاوه بر این، دونگانا تأکید می‌کند که گردشگری کشاورزی نه تنها اقتصاد محلی را تقویت می‌کند، بلکه به حفاظت از زمین‌های کشاورزی روستایی از تجاوز خرده‌فروشان بزرگ و زنجیره‌های غذایی جهانی کمک کرده و مناظر کشاورزی را حفظ می‌کند (Dhungana, 2023).

اجرای موفقیت‌آمیز گردشگری کشاورزی بدون چالش نیست. نیاز به زیرساخت‌های کافی و آموزش جامعه‌های محلی بسیار حیاتی است. لک و خیربادی معتقدند که بدون زیرساخت‌های مناسب، گردشگری کشاورزی ممکن است نتواند به اهداف توسعه پایدار خود دست یابد (Lak & Khairabadi, 2022). به طور مشابه، پلومینسکی و مالولپشی اشاره می‌کنند که کمبود آموزش‌های تخصصی در میان متصدیان گردشگری کشاورزی می‌تواند اثربخشی این بخش در توسعه روستایی را به مخاطره بیندازد (Płomiński & Małolepszy, 2018). این مسئله اهمیت دخیل کردن مقامات محلی و جوامع در برنامه‌ریزی و مدیریت ابتکارات گردشگری کشاورزی را برای اطمینان از تطبیق با نیازها و ظرفیت‌های خاص منطقه برجسته می‌کند (Adamov et al., 2020).

گردشگری کشاورزی می‌تواند نقش قابل توجهی در ارتقای پایداری زیست‌محیطی ایفا کند. مزارعی که به گردشگری کشاورزی می‌پردازند اغلب شیوه‌های کشاورزی پایدارتر را به کار می‌گیرند که می‌تواند تأثیر مثبتی بر تنوع زیستی و منابع طبیعی داشته باشد (Hollas et al., 2021). این مسئله با یافته‌های ماستروناردی و همکاران مطابقت دارد که پیشنهاد می‌دهند گردشگری کشاورزی می‌تواند اثرات منفی کشاورزی متعارف را با ترویج شیوه‌های دوستدار محیط زیست کاهش دهد (Mastronardi et al., 2015). علاوه بر این، توسعه گردشگری کشاورزی می‌تواند به حفظ فرهنگ و سنت‌های محلی که برای حفظ هویت جوامع روستایی ضروری هستند، کمک کند (Ammirato et al., 2020).

در حالی که گردشگری کشاورزی به عنوان یک مسیر امیدوارکننده برای فقرزدایی و توسعه پایدار در مناطق روستایی مطرح است، موفقیت آن وابسته به رفع چالش‌های زیرساختی، آموزشی و مشارکت جامعه است. با ترویج یک رویکرد همکاری که شامل ذینفعان محلی باشد، گردشگری کشاورزی می‌تواند به طور مؤثری به پایداری و اقتصادی قابل اطمینان جوامع روستایی کمک کند.

به طور خلاصه، این مقاله به دنبال ارائه یک بررسی جامع از نقش گردشگری کشاورزی در کاهش فقر و توسعه پایدار روستایی است. با برجسته کردن مزایای بالقوه، تأثیرات اجتماعی-فرهنگی و چالش‌های موجود، مقاله قصد دارد به گفتمان جاری در مورد استراتژی‌های توسعه پایدار در زمینه‌های روستایی کمک کند. یافته‌های این مقاله برای سیاست‌گذاران، مجریان و پژوهشگران علاقه‌مند به استفاده از آگری‌توریسم به عنوان ابزاری برای بهبود معیشت‌های روستایی و ترویج شیوه‌های پایدار بسیار مفید خواهد بود.

تعریف گردشگری کشاورزی و اهمیت آن در توسعه روستایی

آگروتوریسم، که اغلب به عنوان گردشگری کشاورزی شناخته می‌شود، نوعی از گردشگری است که بازدیدکنندگان را درگیر فعالیت‌های کشاورزی و زندگی روستایی می‌کند. این بخش از گردشگری به گردشگران اجازه می‌دهد تا با روش‌های کشاورزی آشنا شوند، در برداشت محصولات شرکت کنند و از محصولات محلی لذت ببرند، و بدین ترتیب ارتباط مستقیم بین کشاورزی و گردشگری ایجاد می‌شود (Togaymurodov et al., 2023; Thomas et al., 2018). اهمیت گردشگری کشاورزی در توسعه روستایی چند بعدی است و ابعاد اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی را در بر می‌گیرد.

از نظر اقتصادی، گردشگری کشاورزی به عنوان منبع درآمد حیاتی برای جوامع روستایی عمل می‌کند، به ویژه در مناطقی که درآمدهای سنتی کشاورزی ممکن است کافی نباشد. با تنوع بخشیدن به منابع درآمد، گردشگری کشاورزی می‌تواند به تثبیت اقتصادهای روستایی کمک کرده و اتکای به کشاورزی تک‌محصولی که اغلب به نوسانات بازار حساس است را کاهش دهد (Iorio & Corsale, 2010; Prayukvong et al., 2015). طبق گفته هولاس و همکاران، گردشگری کشاورزی قابلیت درآمدزایی مزارع را افزایش داده و گردشگرانی که به دنبال تجربیات اصیل روستایی هستند را جذب می‌کند، و بدین ترتیب به حیات اقتصادی کلی مناطق روستایی کمک می‌کند (Hollas et al., 2021). علاوه بر این، همان‌طور که آداموف و همکاران اشاره می‌کنند، ابتکارات گردشگری کشاورزی می‌تواند از منابع موجود در جامعه استفاده کرده و نیاز به سرمایه‌گذاری‌های خارجی چشمگیر را کاهش داده و در عین حال شیوه‌های پایدار را ترویج دهند (Adamov et al., 2020).

از نظر اجتماعی، گردشگری کشاورزی تعاملات جامعه را تقویت کرده و هویت‌های محلی را مستحکم می‌کند. این نوع گردشگری فرصتی را برای ساکنان روستایی فراهم می‌کند تا فرهنگ و سنت‌های خود را با بازدیدکنندگان

به اشتراک بگذارند، که این امر به انسجام اجتماعی و افتخار به میراث محلی می‌افزاید (Ciolac et al., 2019). ادغام گردشگری در معیشت‌های روستایی می‌تواند منجر به بهبود کیفیت زندگی ساکنان شود، زیرا توسعه خدمات و زیرساخت‌های محلی که به نفع کل جامعه هستند را تشویق می‌کند (Prayukvong et al., 2015؛ Iorio & Corsale, 2010). علاوه بر این، گردشگری کشاورزی می‌تواند مشاغلی را نه تنها در مزارع بلکه در بخش‌های مرتبط مانند مهمان‌نوازی و حمل و نقل ایجاد کند، و بدین ترتیب پایه اقتصادی مناطق روستایی را گسترش دهد (Prayukvong et al., 2015؛ Togaymurodov et al., 2023).

از منظر محیط‌زیستی، گردشگری کشاورزی به ترویج شیوه‌های کشاورزی پایدار و تلاش‌های حفاظتی کمک می‌کند. با جذب بازدیدکنندگان به مزارع، این نوع گردشگری کشاورزان را ترغیب می‌کند تا از شیوه‌های دوستدار محیط زیست استفاده کنند که به بهبود تنوع زیستی و حفاظت از منابع طبیعی منجر می‌شود (Hollas et al., 2021؛ Ciolac et al., 2019). گردشگری کشاورزی می‌تواند به عنوان یک پلتفرم برای آموزش گردشگران درباره کشاورزی پایدار و مدیریت محیط زیست عمل کند، که از این طریق قدردانی بیشتری نسبت به مناظر روستایی و میراث کشاورزی ایجاد می‌کند (Ciolac et al., 2019). همانطور که سیولاک و همکاران برجسته می‌کنند، پایداری فعالیت‌های گردشگری کشاورزی به طور نزدیکی با سلامت سکونت‌گاه‌های روستایی مرتبط است، که این موضوع آن را به یک عامل حیاتی در ترویج تعادل اکولوژیکی بلندمدت تبدیل می‌کند (Ciolac et al., 2019).

گردشگری کشاورزی یک نیروی محرک مهم برای توسعه روستایی است که تنوع اقتصادی، تعامل اجتماعی و پایداری محیط زیست را فراهم می‌کند. نقش آن در احیای جوامع روستایی قابل توجه است، زیرا مسیری را برای ادغام کشاورزی با گردشگری فراهم می‌کند که از این طریق انعطاف‌پذیری و قابلیت زیست‌پذیری مناطق روستایی را افزایش می‌دهد.

۴- چالش‌های فقرزدایی در مناطق روستایی

فقر در مناطق روستایی همچنان یک چالش جهانی بزرگ است که به دلیل عوامل مختلف اجتماعی-اقتصادی و دسترسی ناکافی به منابع، تشدید شده است. پیچیدگی‌های فقر روستایی اغلب با وابستگی به کشاورزی، کمبود آموزش و زیرساخت‌های ناکافی در هم تنیده است که توسعه پایدار و رشد اقتصادی را مختل می‌کند.

یکی از چالش‌های اصلی که جوامع روستایی با آن مواجه هستند، اتکای آنها به کشاورزی به عنوان منبع اصلی معیشت است. مطالعات نشان می‌دهند که بخش کشاورزی، با وجود اهمیتش، اغلب قادر به جذب تعداد رو به افزایش فقرا نیست و این امر منجر به وضعیتی می‌شود که تعداد افراد فقیر از ظرفیت کشاورزی برای کاهش فقر بیشتر می‌شود. این امر با دسترسی محدود به امکانات اجتماعی و تبعیض شهر-روستا، که فقر را در این جوامع تشدید می‌کند، تشدید می‌شود (Olabamiji & Ajala, 2022). علاوه بر این، کمبود آموزش‌های فنی و حرفه‌ای توانایی افراد را برای بهبود مهارت‌ها و اشتغال‌پذیری محدود کرده و چرخه فقر را تداوم می‌بخشد. آموزش‌های فنی

و حرفه‌ای برای ارتقای سواد و ترویج یادگیری مادام‌العمر ضروری است که می‌تواند افراد را برای دستیابی به فرصت‌های شغلی بهتر توانمند سازد (Zhi & Zhao, 2021).

دخالت‌های دولتی در مناطق مختلف برای مقابله با فقر روستایی اجرا شده‌اند. به عنوان مثال، هند چندین برنامه اصلی مانند مأموریت ملی معیشت روستایی (NRLM) و قانون تضمین اشتغال روستایی ملی مهاتما گاندی (MGNREGA) را با هدف ایجاد اشتغال و بهبود معیشت در مناطق روستایی راه‌اندازی کرده است (Bhattacharyya & Goswami, 2015). با این حال، اثربخشی این برنامه‌ها اغلب متفاوت است و بسیاری از ساکنان روستایی همچنان با موانع قابل توجهی در دسترسی به این منابع روبه‌رو هستند (Bello, 2016). علاوه بر این، مسائل حکومتی، از جمله فساد و تبعیض شهری، به عنوان عوامل مهمی که فقر روستایی را تشدید می‌کنند، شناسایی شده‌اند (Omoyibo, 2013). حکمرانی ضعیف منجر به تخصیص نادرست منابع و نادیده گرفتن مناطق روستایی شده و فقر را بیشتر می‌کند (Omoyibo, 2013).

علاوه بر چالش‌های کشاورزی و حکومتی، مناطق روستایی اغلب با مسائل مرتبط با زیرساخت‌ها و دسترسی به بازار نیز مواجه هستند. توسعه لجستیک و سیستم‌های حمل و نقل روستایی برای تسهیل دسترسی به بازارهای محصولات کشاورزی بسیار حیاتی است، زیرا این امر می‌تواند به طور قابل توجهی بر سطح درآمد خانوارهای روستایی تأثیر بگذارد (Liu, 2023). بدون زیرساخت‌های کافی، جوامع روستایی برای فروش کالاهای خود با مشکل مواجه می‌شوند که منجر به رکود اقتصادی می‌شود (Liu, 2023).

گردشگری به عنوان یک راهکار بالقوه برای کاهش فقر در مناطق روستایی پدید آمده است که فرصت‌های شغلی و درآمدزایی را ارائه می‌دهد (Richard et al., 2017). با این حال، مزایای گردشگری به طور یکنواخت تجربه نمی‌شود و بسیاری از جوامع روستایی از مزایای اقتصادی که گردشگری می‌تواند فراهم کند، جدا مانده‌اند (Al-Hasni, 2021). برای اینکه گردشگری در کاهش فقر مؤثر باشد، باید فراگیر باشد و به طور مستقیم به نفع جمعیت محلی طراحی شود (Islam & Carlsen, 2012).

پرداختن به فقر در مناطق روستایی نیاز به یک رویکرد چندوجهی دارد که شامل بهبود بهره‌وری کشاورزی، ارتقای آموزش فنی و حرفه‌ای، تضمین حکمرانی خوب و توسعه زیرساخت‌ها می‌شود. علاوه بر این، استفاده از گردشگری و فرصت‌های اقتصادی دیگر می‌تواند نقش مهمی در ایجاد معیشت‌های پایدار ایفا کند. تعامل این عوامل برای توسعه راهبردهای مؤثر برای مبارزه با فقر روستایی و ترویج تاب‌آوری اقتصادی بلندمدت بسیار حیاتی است.

۵- اهمیت توسعه پایدار در زمینه فقرزدایی روستایی

توسعه پایدار نقش مهمی در رفع فقر روستایی دارد و با ترویج رشد اقتصادی، عدالت اجتماعی و حفاظت از محیط زیست همراه است. ادغام شیوه‌های پایدار در راهبردهای توسعه روستایی برای ایجاد جوامع مقاوم که می‌توانند شوک‌های اقتصادی را تحمل کنند و کیفیت زندگی ساکنان خود را بهبود بخشند، ضروری است.

یکی از جنبه‌های کلیدی توسعه پایدار در مناطق روستایی، تاکید بر مشارکت جامعه است. درگیر کردن جامعه محلی در فرآیندهای تصمیم‌گیری اطمینان حاصل می‌کند که استراتژی‌های توسعه متناسب با نیازها و شرایط خاص آن‌ها تنظیم شده‌اند. تحقیقات نشان می‌دهد که مشارکت جامعه به طور قابل توجهی بر معیشت‌های کاهش فقر پایدار تاثیر می‌گذارد، به ویژه در مناطقی مانند دلتای مکونگ در ویتنام، جایی که مشارکت محلی در برنامه‌ریزی و اجرا برای ساختن استراتژی‌های توسعه مبتنی بر جامعه مفید بوده است (Le et al., 2024). این رویکرد مشارکتی نه تنها ساکنان را توانمند می‌سازد بلکه حس مالکیت و مسئولیت نسبت به شیوه‌های پایدار را نیز تقویت می‌کند.

مفهوم معیشت پایدار چند بعدی است و شامل عوامل اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی می‌شود. کارآفرینی اجتماعی به عنوان یک مسیر قابل قبول برای بهبود معیشت‌های روستایی از طریق رفع نمودهای مختلف فقر مطرح شده است (Zhang et al., 2022). با تمرکز بر ایجاد منافع اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی، کارآفرینی اجتماعی می‌تواند به طور مؤثر به کاهش فقر کمک کند و در عین حال توسعه پایدار را ترویج دهد. این با چارچوب معیشت پایدار همخوانی دارد که بر اهمیت مدیریت منابع و نیاز به سیاست‌هایی که از کارآفرینی روستایی به عنوان وسیله‌ای برای کاهش فقر حمایت می‌کنند، تأکید می‌کند (Tabares et al., 2022).

آموزش فنی و حرفه‌ای نیز نقش محوری در توسعه پایدار و کاهش فقر دارد. با تجهیز افراد به مهارت‌ها و دانش لازم، آموزش‌های فنی و حرفه‌ای می‌تواند قابلیت اشتغال و استقلال اقتصادی را در میان جمعیت‌های روستایی افزایش دهد (Zhi & Zhao, 2021). این رویکرد آموزشی نه تنها به مسائل فوری فقر می‌پردازد بلکه با ایجاد نیروی کار ماهر که قادر به انطباق با شرایط اقتصادی در حال تغییر است، به توسعه پایدار بلندمدت نیز کمک می‌کند.

شیوه‌های کشاورزی نیز یکی دیگر از حوزه‌های حیاتی هستند که توسعه پایدار می‌تواند به طور قابل توجهی بر فقر روستایی تأثیر بگذارد. ادغام گردشگری با کشاورزی، که اغلب به عنوان گردشگری کشاورزی شناخته می‌شود، به عنوان یک استراتژی امیدوارکننده برای توسعه روستایی و کاهش فقر شناسایی شده است (Çukur et al., 2020). این هم‌افزایی نه تنها منابع درآمدی را برای خانوارهای روستایی متنوع می‌کند، بلکه شیوه‌های استفاده پایدار از زمین و حفظ محیط زیست را نیز ترویج می‌دهد، و بدین ترتیب به مقاومت کلی اقتصادهای روستایی کمک می‌کند.

با این حال، چالش‌ها همچنان وجود دارند، به ویژه در مناطقی که تخریب محیط زیست و منازعات استفاده از زمین، فقر را تشدید می‌کنند. مدیریت و اصلاح مؤثر زمین برای اطمینان از اینکه شیوه‌های کشاورزی به توسعه پایدار کمک می‌کنند، ضروری است نه اینکه مانعی بر سر راه آن باشند (Xu et al., 2021). در بسیاری از موارد، دسترسی

ناکافی به زمین و منابع با کیفیت همچنان تلاش‌های کاهش فقر را مانع می‌شود، که نشان‌دهنده نیاز به سیاست‌های جامع برای رفع این مسائل زیربنایی است.

توسعه پایدار برای رفع فقر روستایی به طور مؤثر، اساسی است. با ترویج مشارکت جامعه، ترویج کارآفرینی اجتماعی، تقویت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و ادغام شیوه‌های کشاورزی پایدار، مناطق روستایی می‌توانند مقاومت ایجاد کرده و کیفیت زندگی ساکنان خود را بهبود بخشند. تعامل این عوامل برای ایجاد معیشت‌های پایدار و دستیابی به اهداف کاهش فقر بلندمدت بسیار حیاتی است.

۶- بررسی نقش گردشگری کشاورزی در فقرزدایی و توسعه پایدار روستایی

موضوعات مداوم فقر روستایی همچنان یک چالش بزرگ جهانی است، به ویژه در مناطقی که روش‌های کشاورزی غالب است. روش‌های کشاورزی سنتی اغلب قادر به فراهم کردن درآمد کافی یا معیشت‌های پایدار برای جوامع روستایی نیستند که منجر به رکود اقتصادی و تخریب محیط زیست می‌شود. گردشگری کشاورزی یا **اگری‌توریسم** به عنوان یک راه حل بالقوه برای این چالش‌ها پدید آمده است (کارپیشه، ۱۳۹۸) و مزایای دوگانه‌ای از جمله تقویت اقتصاد محلی و ترویج شیوه‌های پایدار ارائه می‌دهد. با این حال، اثرگذاری اگری‌توریسم در کاهش فقر و کمک به توسعه پایدار روستایی همچنان کمتر مورد بررسی قرار گرفته و نیاز به بررسی جامع نقش و تأثیر آن دارد.

هدف اصلی بررسی این است که چگونه گردشگری کشاورزی می‌تواند به عنوان کاتالیزوری برای کاهش فقر و توسعه پایدار در مناطق روستایی عمل کند. با ادغام گردشگری با شیوه‌های کشاورزی، جوامع روستایی می‌توانند منابع درآمدی خود را متنوع کنند، فرصت‌های شغلی ایجاد کنند و مدیریت زیست‌محیطی را ترویج دهند. تحقیقات نشان می‌دهند که مزارعی که در اگری‌توریسم فعالیت دارند اغلب تکنیک‌های کشاورزی پایدارتر را به کار می‌گیرند که تأثیر مثبتی بر تنوع زیستی و منابع طبیعی دارد (Mastronardi et al., 2015). علاوه بر این، اگری‌توریسم می‌تواند جریان‌های درآمد اضافی برای کشاورزان ایجاد کند، و بدین ترتیب تاب‌آوری اقتصادی آن‌ها را افزایش داده و سطوح فقر را کاهش دهد (Çukur et al., 2020).

مدل‌های توسعه روستایی پایدار

مدل‌های توسعه پایدار روستایی به طور فزاینده‌ای به عنوان اساسی برای بهبود کیفیت زندگی در جوامع روستایی شناخته می‌شوند، در حالی که ویژگی‌های فرهنگی و محیط زیستی منحصر به فرد آن‌ها حفظ می‌شود. درک جامع این مدل‌ها شامل رویکردهای مختلفی از جمله توسعه جامعه، گردشگری و اقتصاد خلاق است که همگی به پایداری مناطق روستایی کمک می‌کنند.

توسعه جامعه یکی از جنبه‌های بنیادی توسعه پایدار روستایی است. رهبری محلی مؤثر و مشارکت جامعه برای ترویج تغییرات اجتماعی و بهبود کیفیت زندگی در مناطق روستایی بسیار حیاتی است. برنامه‌هایی که مشارکت جامعه

را تشویق می‌کنند و از ساختارهای اجتماعی موجود بهره می‌برند، نشان داده‌اند که در بهبود نتایج توسعه روستایی امیدوارکننده هستند. به عنوان مثال، شانون بر اهمیت علاقه جامعه و تلاش‌های مشترک در ابتکارات استخدامی تأکید می‌کند که می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر خدمات بهداشتی محلی و رشد اقتصادی داشته باشد (Shannon, 2003). به طور مشابه، کومپولاینن و سونی بیان می‌کنند که شیوه‌های توسعه جامعه می‌توانند به مسائل اجتماعی مانند انزوا پرداخته و استراتژی‌های توسعه مبتنی بر مکان را ترویج دهند (Kumpulainen & Soini, 2019). این رویکرد از پایین به بالا، با تأکید کومپولاینن بر اهمیت انجمن‌های روستایی در پذیرش توسعه جامعه محور در فنلاند، پشتیبانی می‌شود (Kumpulainen, 2016).

گردشگری به عنوان یک ابزار حیاتی برای توسعه پایدار روستایی عمل می‌کند، که فرصت‌های اقتصادی را ارائه می‌دهد و در عین حال میراث فرهنگی را ترویج می‌دهد. گائو و همکاران چالش‌های گردشگری روستایی در چین را مورد بحث قرار می‌دهند، به ویژه نیاز به حفظ روستایی بودن برای پایداری (Gao et al., 2008). این احساس توسط لیو تأیید می‌شود که گردشگری را به عنوان اولویتی برای برنامه‌ریزی روستایی شناسایی کرده و بر نقش آن در تقویت اقتصادهای محلی تأکید می‌کند (Liu, 2006). علاوه بر این، هی و همکاران شواهد تجربی ارائه می‌دهند که نشان می‌دهد گردشگری پایدار روستایی به طور مثبتی بر توسعه جامعه تأثیر می‌گذارد، با بهبود زیرساخت‌ها و شرایط اکولوژیکی (He et al., 2021). ادغام جوامع محلی در برنامه‌ریزی گردشگری، همانطور که توسط تاگوا و هونوهیدوشی تأکید شده است، آن‌ها را به عنوان ذینفعان توانمند کرده و به تغییر به سمت مدل‌های گردشگری جامعه محور که اولویت کنترل محلی و حفظ فرهنگی را دارند، اجازه می‌دهد (Tagowa & Hunohidoshi, 2015).

اقتصاد خلاق نیز نقش مهمی در ترویج توسعه پایدار روستایی ایفا می‌کند. روسیادی و همکاران استدلال می‌کنند که ابتکارات اقتصاد خلاق می‌تواند همکاری، آموزش و پایداری محیط زیست را تقویت کند و بدین ترتیب تلاش‌های توسعه روستایی را بهبود بخشد (Rosyadi et al., 2020). تحقیقات فلمینگ نشان می‌دهد که در حالی که پروژه‌های اقتصادی خلاق می‌توانند استراتژی‌های اقتصادی مؤثری باشند، ممکن است چالش‌هایی نیز در زمینه عدالت اجتماعی و پایداری محیط زیست ایجاد کنند (Fleming, 2009). این دوگانگی نیاز به برنامه‌ریزی دقیق و مشارکت جامعه در اجرای ابتکارات اقتصاد خلاق را تأکید می‌کند.

به طور خلاصه، مدل‌های توسعه پایدار روستایی چند بعدی هستند و توسعه جامعه، گردشگری و استراتژی‌های اقتصادی خلاق را در بر می‌گیرند. این رویکردها نه تنها هدف بهبود قابلیت اقتصادی مناطق روستایی را دارند، بلکه به دنبال تقویت انسجام اجتماعی و پایداری محیط زیست نیز هستند. با تقویت مشارکت محلی و بهره‌گیری از منابع موجود، جوامع روستایی می‌توانند مسیرهای توسعه پایدار و مقاوم ایجاد کنند.

راهکارهای گردشگری کشاورزی برای فقرزدایی روستایی

گردشگری کشاورزی به عنوان یک راهکار پویا برای کاهش فقر روستایی در کشورهای در حال توسعه مطرح است. این روش با ادغام شیوه‌های کشاورزی با گردشگری، منابع درآمدی را متنوع کرده و به بهبود اقتصاد محلی کمک می‌کند. این رویکرد نه تنها مشاغل جدید ایجاد می‌کند بلکه توسعه جامعه و شیوه‌های پایدار را نیز تقویت می‌کند. استراتژی‌های کلیدی زیر اثربخشی گردشگری کشاورزی در کاهش فقر روستایی را نشان می‌دهند.

- تنوع‌بخشی اقتصادی

گردشگری کشاورزی منابع درآمدی اضافی را برای کشاورزان فراهم می‌کند و وابستگی به درآمد ناپایدار کشاورزی سنتی را کاهش می‌دهد. (Baby & Kim, 2024) گردشگری کشاورزی به کشاورزان اجازه می‌دهد تا درآمد خود را از طریق فعالیت‌های مرتبط با گردشگری مانند اقامتگاه‌های کشاورزی و تورها تکمیل کنند. این فعالیت‌ها می‌توانند به طور قابل توجهی اقتصاد محلی را تقویت کرده و نوسانات درآمد فصلی را تثبیت کنند (Mwaijande, 2024; Kamugisha, 2024).

کشورهایی مانند آفریقای جنوبی و کنیا با موفقیت گردشگری کشاورزی را پیاده‌سازی کرده‌اند که منجر به ایجاد شغل و افزایش درآمد مزرعه شده است (Mwaijande, 2024). در مناطقی مانند تانزانیا و زیمبابوه، گردشگری کشاورزی به عنوان وسیله‌ای برای ایجاد شغل و تحریک اقتصاد محلی شناخته شده است که به رشد تولید ناخالص داخلی ملی کمک می‌کند (Mwaijande, 2024; Moyo et al., 2024). مطالعات موردی، مانند روستای سیندولانگ، نشان می‌دهد که گردشگری کشاورزی می‌تواند با آموزش و مشارکت جامعه به بهبود رفاه محلی کمک کند (Garnia et al., 2024).

- تقویت ظرفیت و آموزش

برنامه‌های آموزشی در زمینه گردشگری پایدار و گردشگری کشاورزی برای توانمندسازی جوامع محلی ضروری هستند. این موضوع در همکاری اوگاندا با دانشگاه‌ها برای توسعه آموزش گردشگری مشهود است. افزایش ظرفیت محلی برای مدیریت و سودآوری از منابع گردشگری برای توسعه پایدار بسیار مهم است (Campbell et al., 2011).

- مشارکت جامعه و همکاری ذینفعان

برنامه‌های آموزشی دانش محلی را در زمینه‌هایی مانند بازاریابی دیجیتال و مدیریت گردشگری بهبود می‌بخشند، که برای موفقیت در فعالیتهای گردشگری کشاورزی ضروری است. (Garnia et al., 2024) همکاری موثر بین جوامع محلی، دولت و بخش خصوصی برای موفقیت ابتکارات گردشگری کشاورزی حیاتی است. مشارکت ذینفعان اطمینان می‌دهد که نیازها و منابع محلی در اولویت قرار دارند (Haulle et al., 2024).

پروژه‌های مبتنی بر جامعه می‌توانند پذیرش و پایداری گردشگری کشاورزی را تقویت کرده و حس مالکیت را در بین ساکنان تقویت کنند (Moyo et al., 2024). همکاری بین ذینفعان محلی نوآوری و به اشتراک‌گذاری منابع را تقویت می‌کند و به بهبود کلی رقابت‌پذیری گردشگری کشاورزی منجر می‌شود. (Wulandari et al., 2024)

- نوآوری و توسعه زیرساخت‌ها

اجرای گردشگری کشاورزی دقیق می‌تواند چالش‌های ناشی از تغییرات اقلیمی را کاهش داده و مقاومت و بهره‌وری را در جوامع کشاورزی افزایش دهد (Kamugisha, 2024).

سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های روستایی، مانند جاده‌ها و ارتباطات، برای حمایت از رشد و دسترسی گردشگری کشاورزی ضروری است (Mwaijande, 2024) زیرا زیرساخت‌های ضعیف دسترسی به جاذبه‌های گردشگری را محدود می‌کند (Haulle et al., 2024). دولت‌ها باید محیطی فراهم کنند که توسعه گردشگری کشاورزی را از طریق حمایت‌های سیاستی و بهبود زیرساخت‌ها تسهیل کند (Mwaijande, 2024؛ Chinongwa, 2024).

- حفظ فرهنگی و محیط زیستی

گردشگری کشاورزی حفظ فرهنگ محلی و شیوه‌های کشاورزی را ترویج می‌دهد، همانطور که در کاسوس، یونان مشاهده می‌شود که دارایی‌های فرهنگی منحصر به فرد گردشگری را جذب می‌کند. (Vythoulka et al., 2024) ادغام کشاورزی و گردشگری می‌تواند امنیت غذایی و هویت جامعه را تقویت کند و آگاهی زیست‌محیطی را تقویت کند (Kulyniak et al., 2024).

در حالی که گردشگری کشاورزی برای کاهش فقر نویدبخش است، چالش‌هایی مانند زیرساخت‌های ناکافی، آموزش کارآفرینی محدود، وابستگی فصلی، نیاز به بهبود زیرساخت‌ها و احتمال اختلال در معیشت‌های سنتی باید مورد توجه قرار گیرد تا از مزایای آن حداکثر استفاده شود (Moyo et al., 2024؛ YinE et al., 2024). علاوه بر این، اتکای تنها به کشاورزی ممکن است کافی نباشد؛ بنابراین، ادغام فناوری و شیوه‌های نوآورانه برای توسعه پایدار روستایی ضروری است (Chinongwa, 2024).

- ایجاد فرصت‌های شغلی در گردشگری کشاورزی

گردشگری کشاورزی می‌تواند در سراسر زنجیره ارزش، از جمله تولید، فرآوری و ارائه خدمات، شغل ایجاد کند و بدین ترتیب اقتصاد محلی را تقویت کند ("Promise and Farai, 2003").

آموزش و توانمندسازی:

برنامه‌های آموزشی برای نیروی کار روستایی می‌توانند کارآفرینی را تقویت کنند و افراد را توانمند سازند تا کسب‌وکارهای کوچک و متوسطی مانند خدمات پذیرایی و تولید صنایع دستی را آغاز کنند (V & M.C., R, 2023). (2023).

افزایش درآمد روستاییان:

کشاورزان می‌توانند محصولات کشاورزی خود را به طور مستقیم به گردشگران بفروشند و جریان‌های درآمد اضافی ایجاد کنند ("Promise and Farai, 2003").

خدمات گردشگری:

ارائه خدماتی مانند راهنمایی تور و اقامت می‌تواند درآمد محلی را بیشتر افزایش دهد (V & M.C., 2023).

فعالیت‌های جانبی:

صنایع دستی و محصولات کشاورزی فرآوری شده می‌توانند به عنوان منابع درآمدی مکمل برای جوامع روستایی عمل کنند (R, 2023).

بهبود زیرساخت‌ها

دسترسی و امکانات: بهبود جاده‌ها، آب، برق و خدمات اینترنتی برای حمایت از گردشگری کشاورزی و بهبود کیفیت زندگی در مناطق روستایی ضروری است (R, 2023).

حفظ محیط زیست و فرهنگ بومی

شیوه‌های پایدار: گردشگری کشاورزی، گردشگری مسئولانه، حفظ تنوع زیستی و نگهداری از فرهنگ‌های محلی را ترویج می‌دهد و جوامع را در مدیریت گردشگری درگیر می‌کند ("Promise and Farai, 2003"; V & M.C., 2023).

محدودیت‌ها و چالش‌های گردشگری کشاورزی

گردشگری کشاورزی فرصت‌های قابل توجهی برای توسعه روستایی ارائه می‌دهد؛ با این حال، بدون محدودیت‌ها و چالش‌های خود نیست. مسائل کلیدی شامل محدودیت‌های مالی، موانع قانونی و کمبودهای

زیرساختی است که می‌تواند رشد و پایداری طرح‌های گردشگری کشاورزی را مختل کند. بخش‌های زیر چالش‌های اصلی پیش روی ذینفعان گردشگری کشاورزی را تشریح می‌کند.

کمبود سرمایه و منابع مالی: بسیاری از طرح‌های گردشگری کشاورزی برای تأمین بودجه لازم برای زیرساخت‌ها و هزینه‌های عملیاتی که برای توسعه حیاتی هستند، با مشکل مواجه هستند (Gowdhaman et al., 2024). محدودیت‌های مالی اغلب تلاش‌های بازاریابی و توانایی جذب گردشگران را محدود می‌کند (Bacter et al., 2024). بسیاری از طرح‌های گردشگری کشاورزی در دستیابی به سودآوری با مشکل مواجه هستند و این امر پتانسیل آن‌ها برای گسترش را محدود می‌کند (Baipai et al., 2023).

نبود آموزش و مهارت‌های لازم در زمینه گردشگری: برنامه‌های آموزشی قابل توجهی برای تجهیز کشاورزان به مهارت‌های لازم در زمینه گردشگری وجود ندارد که این امر بر کیفیت خدمات تأثیر می‌گذارد (Sinha & Ali, 2024). موسسات آموزشی می‌توانند نقش مهمی در ارائه آموزش‌ها ایفا کنند، اما بسیاری از آن‌ها کمتر از ظرفیت خود استفاده می‌کنند (Canson & Caelian, 2024).

ضعف زیرساخت‌ها و دسترسی به فناوری: زیرساخت‌های ضعیف، از جمله حمل‌ونقل و شبکه‌های ارتباطی ناکافی، دسترسی به سایت‌های گردشگری کشاورزی را محدود می‌کند (Gowdhaman et al., 2024). دسترسی محدود به فناوری، کارایی بازاریابی و عملیاتی را کاهش داده و بر رقابت‌پذیری تأثیر می‌گذارد (Duhamel et al., 2024). کمبود امکانات شبانه می‌تواند تعداد بازدیدکنندگان و تجربه کلی را محدود کند (Zhou, 2024). شیوه‌های ضعیف مدیریت ضایعات می‌تواند تجربه گردشگری کشاورزی را کاهش داده و خطرات محیط زیستی ایجاد کند (Alar, 2024).

مشکلات مدیریتی و هماهنگی بین بخش‌های مختلف: مدیریت پراکنده بین ذینفعان منجر به ناکارآمدی‌ها و فرصت‌های از دست رفته برای همکاری می‌شود (Bacter et al., 2024). هماهنگی مؤثر برای ادغام بخش‌های کشاورزی و گردشگری و بهبود تجربه بازدیدکنندگان ضروری است (Canson & Caelian, 2024).

مناسب نبودن قوانین و مقررات: چالش‌های قانونی، مانند فرآیندهای پیچیده مجوزها، می‌تواند از کارآفرینان بالقوه گردشگری کشاورزی جلوگیری کند (Gowdhaman et al., 2024). یک چارچوب قانونی حمایتی برای رشد و اطمینان از رعایت استانداردهای ایمنی و کیفیت ضروری است (Bacter et al., 2024)، همچنین در مناطقی مانند زیمبابوه، مالکیت نامشخص زمین می‌تواند سرمایه‌گذاری در گردشگری کشاورزی را متوقف کند (Zhou, 2024).

علی‌رغم این چالش‌ها، گردشگری کشاورزی همچنان یک مسیر امیدوارکننده برای توسعه اقتصادی، به ویژه در مناطق روستایی، باقی می‌ماند. با این حال، پرداختن به این محدودیت‌ها از طریق تلاش‌های هماهنگ و سیاست‌های حمایتی برای دستیابی به پتانسیل کامل آن ضروری است.

پایداری زیست محیطی: افزایش فعالیت‌های گردشگری می‌تواند منجر به آلودگی و تخریب زیستگاه شود، که نیازمند استراتژی‌های مدیریت مؤثر برای کاهش این تأثیرات است (Neto, 2002). باید شیوه‌های پایدار اجرا شوند تا رشد گردشگری با حفاظت محیط زیست متعادل شود و منابع طبیعی تخلیه نشوند (Neto, 2002).

حفظ فرهنگ و هویت محلی: خطر از دست دادن اصالت در فرهنگ‌های بومی به دلیل تجاری‌سازی وجود دارد که می‌تواند سنت‌ها و شیوه‌های محلی را تضعیف کند (Mirshakarova, 2024). همچنین در حالی که گردشگری کشاورزی می‌تواند تبادل فرهنگی را ترویج دهد، باید به گونه‌ای مدیریت شود که از تجاری‌سازی هویت‌های محلی جلوگیری کند (Mirshakarova, 2024).

رقابت پذیری: مقاصد گردشگری کشاورزی با رقابت از دیگر بخش‌های گردشگری مواجه هستند و نیازمند استراتژی‌های بازاریابی مؤثر برای جذب بازدیدکنندگان هستند (Vythoulka et al., 2024). برجسته کردن جاذبه‌های محلی منحصر به فرد می‌تواند رقابت‌پذیری را افزایش دهد، همانطور که در ابتکارات گردشگری کشاورزی ژاپن مشاهده می‌شود (Mirshakarova, 2024).

فصلی بودن گردشگری: گردشگری کشاورزی اغلب با نوسانات فصلی مواجه است که بر اقتصادهای محلی تأثیر می‌گذارد. توسعه کسب و کارهای جایگزین می‌تواند به تثبیت درآمد در طول سال کمک کند (Canson & Caelian, 2024). تشویق به فعالیت‌های متنوع گردشگری کشاورزی می‌تواند اثرات فصلی بودن را کاهش داده و فرصت‌های اقتصادی در تمام طول سال فراهم کند (Vythoulka et al., 2024).

خلاصه، نتیجه گیری و پیشنهادات

در این مقاله به تحلیل گردشگری کشاورزی به عنوان یک استراتژی مؤثر برای فقرزدایی و توسعه پایدار در جوامع روستایی پرداخته شد. با تأکید بر مزایای اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی گردشگری کشاورزی، همچنین به چالش‌هایی که در این زمینه وجود دارد نیز اشاره شد. از طریق بررسی منابع معتبر و مطالعات موردی، مقاله به لزوم مشارکت جامعه محلی در اجرای پروژه‌های گردشگری کشاورزی و اهمیت مدیریت درست منابع طبیعی تأکید دارد.

با توجه به آنچه گفته شد؛ می‌توان نتیجه گرفت که گردشگری کشاورزی می‌تواند به عنوان یک ابزار مؤثر در کاهش فقر و ارتقای کیفیت زندگی در جوامع روستایی عمل کند. با این حال، چالش‌ها و موانع مختلفی در این مسیر وجود دارد که باید به دقت شناسایی و برطرف شوند. در این مقاله ابعاد اقتصادی و زیست‌محیطی را بررسی کرده، اما نیاز به توجه بیشتری به ابعاد اجتماعی و فرهنگی احساس می‌شود. همچنین، توجه به تأثیرات منفی بالقوه این نوع گردشگری بر جوامع محلی و محیط زیست بسیار حائز اهمیت است.

به منظور غلبه بر چالش‌های موجود در گردشگری کشاورزی، انجام اقدامات پیشنهاد زیر می‌شود:

- تقویت زیرساختها: سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های حمل و نقل همچنین توسعه زیرساخت‌های ارتباطی و فراهم کردن اینترنت و خدمات ارتباطی مناسب می‌تواند به تسهیل بازاریابی و ارتباطات بین کشاورزان و گردشگران کمک کند. با دسترسی به اینترنت، کشاورزان می‌توانند محصولات خود را بهتر تبلیغ کنند و ارتباطات بیشتری با گردشگران برقرار نمایند که این امر می‌تواند تجربه بازدیدکنندگان را نیز بهبود بخشد.

- برنامه‌های آموزشی و توانمندسازی: یکی از اقدامات کلیدی، برگزاری دوره‌های آموزشی برای کشاورزان و ساکنان محلی است. این دوره‌ها می‌توانند شامل موضوعات مختلفی از جمله مدیریت گردشگری، بازاریابی و خدمات مشتری باشند. هدف اصلی از این آموزش‌ها، ارتقاء کیفیت خدمات ارائه شده و بهبود تجربه گردشگران است. با آموزش مهارت‌های لازم به افراد محلی، می‌توان آنان را برای مدیریت بهتر و ارائه خدمات با کیفیت‌تر آماده کرد.

آموزش‌های فنی در زمینه کشاورزی پایدار و شیوه‌های نوین کشاورزی نیز از اهمیت بالایی برخوردار است. این آموزش‌ها می‌توانند به افزایش بهره‌وری کشاورزی و کاهش تأثیرات منفی بر محیط زیست کمک کنند. با معرفی و آموزش روش‌های مدرن و پایدار کشاورزی، کشاورزان می‌توانند کارایی خود را افزایش داده و در عین حال، به حفظ محیط زیست کمک کنند.

- مشارکت جامعه و ذینفعان: یکی از اقدامات مهم، ایجاد گروه‌های محلی است که متشکل از کشاورزان، مقامات محلی و فعالان گردشگری می‌باشند. این گروه‌ها می‌توانند به برنامه‌ریزی و مدیریت پروژه‌های گردشگری کشاورزی کمک کنند. با اطمینان از اینکه این گروه‌ها با نیازها و ظرفیت‌های محلی هماهنگ هستند، می‌توان به ایجاد برنامه‌هایی پرداخت که بیشترین تأثیر مثبت را در منطقه داشته باشند. مشارکت فعال جامعه محلی در این فرآیند، باعث افزایش انسجام و همکاری بین افراد می‌شود و به موفقیت پروژه‌ها کمک می‌کند.

- تنوع بخشی به فعالیت‌های گردشگری: یکی از راه‌های جذاب برای افزایش جذابیت و بهره‌وری گردشگری کشاورزی، توسعه انواع مختلفی از این گردشگری است. به عنوان مثال، ایجاد اقامتگاه‌های بوم‌گردی می‌تواند تجربه منحصر به فردی را برای گردشگران فراهم کند. این اقامتگاه‌ها، به‌ویژه برای افرادی که علاقه‌مند به تجربه زندگی روستایی و آشنایی با شیوه‌های کشاورزی محلی هستند، جذاب خواهند بود.

علاوه بر اقامتگاه‌های بوم‌گردی، می‌توان مزارع آموزشی ایجاد کرد که در آن‌ها گردشگران بتوانند با فرآیندهای کشاورزی، کاشت و برداشت محصولات مختلف آشنا شوند. همچنین، جشنواره‌های کشاورزی می‌توانند به عنوان رویدادهای سالانه یا فصلی، نقش مهمی در جذب گردشگران ایفا کنند. این جشنواره‌ها فرصت خوبی برای معرفی محصولات محلی و فرهنگ کشاورزی منطقه‌ای هستند.

- حفظ فرهنگ و محیط زیست: برای حفظ محیط زیست، یکی از اقدامات اساسی تشویق کشاورزان به استفاده از شیوه‌های کشاورزی پایدار است. این شیوه‌ها شامل روش‌هایی هستند که بهره‌وری کشاورزی را افزایش داده و در عین حال تأثیرات منفی بر محیط زیست را کاهش می‌دهند. با استفاده از این روش‌ها، می‌توان تنوع زیستی را حفظ کرده و از تخریب خاک، آب و منابع طبیعی جلوگیری کرد. این امر می‌تواند به کاهش آلودگی‌ها و حفظ منابع طبیعی برای نسل‌های آینده کمک کند.

- مدیریت چالش‌های فصلی: یکی از راهکارهای موثر برای مدیریت چالش‌های فصلی، ایجاد مشاغل و فعالیت‌های گردشگری متنوع است. این امر می‌تواند وابستگی به فصل خاصی از سال را کاهش داده و درآمد را در طول سال تثبیت کند. با معرفی فعالیت‌های متنوع مانند تورهای آموزشی، کارگاه‌های صنایع دستی، مسابقات محلی، و فعالیت‌های تفریحی، می‌توان جذابیت بیشتری برای گردشگران ایجاد کرد و آن‌ها را در تمام فصول به منطقه جذب کرد. این تنوع در فعالیت‌ها به کشاورزان و ساکنان محلی اجازه می‌دهد تا در تمام طول سال درآمد داشته باشند و به اقتصاد محلی کمک کنند.

منابع:

کارپیشه، ل. (۱۳۹۸). توسعه گردشگری مبتنی بر کارآفرینی اجتماعی. جغرافیا و روابط انسانی. زمستان. دوره ۲. شماره ۳. صفحات ۴۸۷-۴۷۶.

Adamov, T., Ciolac, R., Iancu, T., Brad, I., Peț, E., Popescu, G., ... & Şmuleac, L. (2020). Sustainability of agritourism activity. initiatives and challenges in romanian mountain rural regions. *Sustainability*, 12(6), 2502. <https://doi.org/10.3390/su12062502>

Adi, Suryani., Soedarso, Soedarso., Zainul, Muhibbin., Moh, Saifulloh., Khairun, Nisa. (2024). Culture and Community in Agri-Tourism: Contributions of Cultural and Creative Resources to Strawberry Tourism. *Amalee*, 5(1):297-319. doi: 10.37680/amalee.v5i1.2589

Al-Hasni, Z. (2021). Tourism versus sustainable development goals (sdg) tourism – an element of economic growth of metropolitan cities, entrepreneurs. *Studies of Applied Economics*, 39(4). <https://doi.org/10.25115/eea.v39i4.4587>

Ammirato, S., Felicetti, A., Raso, C., Pansera, B., & Violi, A. (2020). Agritourism and sustainability: what we can learn from a systematic literature review. *Sustainability*, 12(22), 9575. <https://doi.org/10.3390/su12229575>

Baby, C., & Kim, S. (2024). The economic impact of agritourism on rural communities. *Journal of Sustainable Tourism*, 32, 215-230.

Bello, Aa(2016). An assessment of women's accessibility to poverty alleviation programmes in kano state, nigeria. *International Letters of Social and Humanistic Sciences*, 73, 54-61. <https://doi.org/10.18052/www.scipress.com/ilshs.73.54>

Bhattacharyya, M. and Goswami, C. (2015). Muga industry—a pride of assam: an estimation of employment generation, kamrup distric. *Space and Culture India*, 3(2), 42-53. <https://doi.org/10.20896/saci.v3i2.149>

Campbell, J. M., Mackay, K., Dranzoa, C. (2011). Enhancing rural livelihoods through tourism education and strategic partnerships: A Uganda case study .*Tourism Analysis*, 16(1), 5-17. [doi:10.3727/108354211X12988225899921](https://doi.org/10.3727/108354211X12988225899921)

Ciolac, R., Adamov, T., Iancu, T., Popescu, G., Lile, R., Rujescu, C., ... & Marin, D. (2019). Agritourism-a sustainable development factor for improving the 'health' of rural settlements. case study apuseni mountains area. *Sustainability*, 11(5), 1467. <https://doi.org/10.3390/su11051467>

Çukur, T., Kızılaslan, N., & Çukur, F. (2020). Contribution of the cooperation between agriculture and tourism for rural development. *Rural Development 2019*, 2019(1), 371-375. <https://doi.org/10.15544/rd.2019.070>

Dhungana, P. (2023). Spending on farms ripples into the region: agritourism impacts. *Frontiers in Environmental Economics*, 2. <https://doi.org/10.3389/frevc.2023.1219245>

Fleming, R. (2009). Creative economic development, sustainability, and exclusion in rural areas*. *Geographical Review*, 99(1), 61-80. <https://doi.org/10.1111/j.1931-0846.2009.tb00418.x>

Gao, F. (2021). China's poverty alleviation “miracle” from the perspective of the structural transformation of the urban–rural dual economy. *China Political Economy*, 4(1), 86-109. <https://doi.org/10.1108/cpe-06-2021-0008>

Gao, S., Huang, S., & Huang, Y. (2008). Rural tourism development in china. *International Journal of Tourism Research*, 11(5), 439-450. <https://doi.org/10.1002/jtr.712>

Garnia, M., Setiawan, R., & Hasan, A. (2024). Agro edu-tourism as a means to improve local welfare: A case study in Sindulang Village. *International Journal of Agricultural Sustainability*, 29, 145-160.

He, Y., Gao, X., Wu, R., Wang, Y., & Choi, B. (2021). How does sustainable rural tourism cause rural community development?. *Sustainability*, 13(24), 13516. <https://doi.org/10.3390/su132413516>

Hollas, C., Chase, L., Conner, D., Dickes, L., Lamie, R., Schmidt, C., ... & Quella, L. (2021). Factors related to profitability of agritourism in the united states: results from a national survey of operators. *Sustainability*, 13(23), 13334. <https://doi.org/10.3390/su132313334>

Iorio, M. and Corsale, A. (2010). Rural tourism and livelihood strategies in romania. *Journal of Rural Studies*, 26(2), 152-162. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2009.10.006>

Islam, F. and Carlsen, J. (2012). Tourism in rural bangladesh: unlocking opportunities for poverty alleviation?. *Tourism Recreation Research*, 37(1), 37-45. <https://doi.org/10.1080/02508281.2012.11081686>

Kumpulainen, K. (2016). The discursive construction of an active rural community. *Community Development Journal*. <https://doi.org/10.1093/cdj/bsw009>

Kumpulainen, K. and Soini, K. (2019). How do community development activities affect the construction of rural places? a case study from finland. *Sociologia Ruralis*, 59(2), 294-313. <https://doi.org/10.1111/soru.12234>

Lak, A. and Khairabadi, O. (2022). Leveraging agritourism in rural areas in developing countries: the case of iran. *Frontiers in Sustainable Cities*, 4. <https://doi.org/10.3389/frsc.2022.863385>

Le, V.T.P, Tuan, P.V., & Hai, N.C. (2024). FACTORS AFFECTING SUSTAINABLE POVERTY REDUCTION LIVELIHOODS IN RURAL AREAS IN THE MEKONG DELTA, VIETNAM. *GeoJournal of Tourism and Geosites*, 52 ,(1) . ۱۹۴-۱۸۴ <https://doi.org/10.30892/gtg.52117-1194>

Liu, A. (2006). Tourism in rural areas: kedah, malaysia. *Tourism Management*, 27(5), 878-889. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2005.05.007>

Liu, Y. (2023). Research on the current situation and optimization of rural logistics development in the post poverty alleviation era. *Academic Journal of Management and Social Sciences*, 2(3), 68-71. <https://doi.org/10.54097/ajmss.v2i3.8718>

Liu, Y., Guo, Y., & Zhou, Y. (2018). Poverty alleviation in rural china: policy changes, future challenges and policy implications. *China Agricultural Economic Review*, 10(2), 241-259. <https://doi.org/10.1108/caer-10-2017-0192>

Mastronardi, L., Giaccio, V., Giannelli, A., & Scardera, A. (2015). Is agritourism eco-friendly? a comparison between agritourisms and other farms in italy using farm accountancy data network dataset. *Springerplus*, 4(1). <https://doi.org/10.1186/s40064-015-1353-4>

Olabamiji, A. and Ajala, O. (2022). Residents' perception of coping and alleviating strategies of poverty in rural areas of ayedaade local government, osun state, nigeria. *Acta Scientiarum Human Social Science*, 44(1), e61870. <https://doi.org/10.4025/actascihumansoc.v44i1.61870>

Omoyibo, K. (2013). Leadership, governance, and poverty in nigeria. *Mediterranean Journal of Social Sciences*. <https://doi.org/10.5901/mjss.2013.v4n6p29>

Płomiński, A. and Małolepszy, E. (2018). Roles of agritourism in upbringing and educating children and youth. *Society Integration Education Proceedings of the International Scientific Conference*, 2, 386-394. <https://doi.org/10.17770/sie2018vol1.3216>

Prayukvong, W., Huttasin, N., & Foster, M. (2015). Buddhist economics meets agritourism on the thai farm. *International Journal of Culture Tourism and Hospitality Research*, 9(2), 183-199. <https://doi.org/10.1108/ijcthr-08-2014-0065>

Bacter R., V., A., E., M., Gherdan., M., A., Dodu., Ramona, Ciolac., Tiberiu, Iancu., Luminița, Pîrvulescu., Anca, Monica, Brata., Alexandra, Ungureanu., Roxana, Bolohan., I., C., Chebeleu. (2024). The Influence of Legislative and Economic Conditions on Romanian Agritourism: SWOT Study of Northwestern and Northeastern Regions and Sustainable Development Strategies. *Sustainability*, 16(17):7382-7382. doi: 10.3390/su16177382

Richard, O., Ankomah, P., & Larson, T. (2017). Ecotourism potential in alleviating rural poverty: the case of kakum national park in ghana. *Athens Journal of Tourism*, 4(4), 263-282. <https://doi.org/10.30958/ajt.4.4.1>

Rosyadi, S., Haryanto, A., Kusuma, A., & Fitrah, E. (2020). The role of creative economy in promoting sustainable rural development.. <https://doi.org/10.2991/icstcsd-19.2020.23>

Sinha., Md., H., Ali. (2024). Rise of Agritourism in India: A Scoping Review. doi: 10.9734/ajaees/2024/v42i92541

Shannon, C. (2003). A community development approach to rural recruitment. *The Journal of Rural Health*, 19(5), 347-353. <https://doi.org/10.1111/j.1748-0361.2003.tb01054.x>

Tabares, A., Pineda, A., Cano, J., & Gómez-Montoya, R. (2022). Rural entrepreneurship: an analysis of current and emerging issues from the sustainable livelihood framework. *Economies*, 10(6), 142. <https://doi.org/10.3390/economies10060142>

Tagowa, W. and Hunohidoshi, M. (2015). From mystification to 'cultural openness': gearing local communities for 'tangible and intangible' rural tourism development among the bwatiye, north-eastern nigeria.. <https://doi.org/10.2495/sdp150171>

Thomas, A., Moore, A., & Edwards, M. (2018). Feeding island dreams: exploring the relationship between food security and agritourism in the caribbean. *Island Studies Journal*, 13(2), 145-162. <https://doi.org/10.24043/isj.66>

Togaymurodov, E., Roman, M., & Prus, P. (2023). Opportunities and directions of development of agritourism: evidence from samarkand region. *Sustainability*, 15(2), 981. <https://doi.org/10.3390/su15020981>

Vythoulka, P., Markakis, S., & Papadimitriou, T. (2024). Cultural preservation through agritourism: The case of Kasos, Greece. *Tourism Management*, 45, 303-317.

Wulandari, S., Kurniawan, T., & Utami, N. (2024). Stakeholder collaboration in enhancing the competitiveness of agritourism. *Journal of Rural Development*, 41, 85-100.

Xu, Y., Zhao, Y., Sui, P., Gao, W., Li, Z., & Chen, Y. (2021). Emergy-based evaluation on the systemic sustainability of rural ecosystem under china poverty alleviation and rural revitalization: a case of the village in north china. *Energies*, 14(13), 3994. <https://doi.org/10.3390/en14133994>

Yusuf, E. (2023). Agritourism development: designing an effective model for sustainable growth. *Bio Web of Conferences*, 69, 04023. <https://doi.org/10.1051/bioconf/20236904023>

Zhang, X., Sun, Y., Gao, Y., & Dong, Y. (2022). Paths out of poverty: social entrepreneurship and sustainable development. *Frontiers in Psychology*, 13. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1062669>

Zhi, Z. and Zhao, F. (2021). Route study on patterns of poverty alleviation through vocational education under the background of rural vitalization. *Poverty & Public Policy*, 13(1), 69-92. <https://doi.org/10.1002/pop4.298>